

Behoud en Herbestemming
Religieus Erfgoed

Werkplan en begroting 2018-2020

De Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed is een organisatie die kennis, professionaliteit en financieringscapaciteit bundelt om religieus erfgoed in Nederland te behouden en van een passende, nieuwe (neven) bestemming te voorzien.

Naar verwachting zullen de komende jaren elke week twee kerken sluiten. Wat gebeurt er met kerken, kapellen, kloosters en synagogen die in onbruik raken?

Kerkgebouwen zijn vaak karakteristiek, beeldbepalend en staan op de mooiste plekken. Vrijwel iedereen wil deze betekenisvolle gebouwen behouden.

Toch stranden veel herbestemmingsplannen voortijdig door veelvoorkomende problemen van religieus erfgoed: torenhoge onderhoudskosten en gecompliceerde restauraties, tegengestelde belangen en uiteenlopende verwachtingen. Voor het oplossen van deze problemen is Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed opgericht.

Inhoudsopgave

1	Toelichting werkplan t/m 2020.....	4
2	Begroting 2018/raming 2019-2020	8

Bijlage 1: Bestuurlijke en overige gegevens **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

1 TOELICHTING WERKPLAN T/M 2020

Werkplan Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed (BHRE)

1. INLEIDING

In 2011 is de stichting die in 2008 het jaar van het religieus erfgoed organiseerde omgevormd tot de stichting BHRE. Sinds de oprichting van de stichting is hard gewerkt aan het opstarten van allerlei activiteiten.

Dit document is het werkplan van 2018 tot en met 2020. In hoofdstuk 2 wordt teruggeblikt, wat hebben we de afgelopen jaren bereikt. Hoofdstuk 3 is het plan zelf, wat gaan we concreet doen, welke doelstellingen hebben we geformuleerd. Hoofdstuk 4 beschrijft de wijze waarop we aan de slag gaan en het laatste hoofdstuk is de financiële vertaling van onze plannen.

2. Resultaten tot 2016

Samenwerking met BOEi / Kerk en Klooster

We zijn in 2011 begonnen met het opzetten en inrichten van de organisatie. Daarbij is zoveel mogelijk de samenwerking gezocht met bestaande krachtige organisaties. Vrijwel vanaf het begin is samengewerkt met BOEi, de organisatie in Nederland voor behoud van industrieel erfgoed door herbestemming. Op dat moment was BOEi reeds bezig zich te verbreden richting agrarisch erfgoed en religieus erfgoed. Het samen optrekken heeft ertoe geleid dat BOEi een dochter heeft opgericht specifiek voor religieus erfgoed, Kerk en Klooster (K&K) geheten. Daarmee is er een landelijke opererende organisatie specifiek gericht op religieus erfgoed die ervaring heeft in het herbestemmen en exploiteren van erfgoed.

Fondswerving

Het samen optrekken met BOEi bij de fondswerving was bij aanvang eveneens succesvol. In 2011 ontving de combinatie BOEi/BHRE van de BankGiro Loterij (BGL) EUR 300.000 in 2013 EUR 600.000. En in het jaar 2015 EUR 500.000,-.

Dit bedragen van de BankGiro Loterij waren met name bestemd voor het realiseren van concrete herbestemmingsprojecten.

Daarnaast zijn verdere stappen gezet in het ontwikkelen van een fondswervingsstrategie. Het doel daarvan was enerzijds te komen tot een aantal provinciale fondsen voor behoud en herbestemming van religieus erfgoed.

Anderzijds was de doelstelling om vanuit vermogensfondsen middelen bijeen te brengen om een nieuw fonds onder de vleugels van de BHRE op te richten waarmee herbestemmen van religieus erfgoed op gang kan worden gebracht.

Samenwerking met de huidige eigenaren, instelling Raad van Advies

Van meet af aan is vanuit BHRE overleg gevoerd met de belangrijkste eigenaren van religieuze gebouwen, de twee grote kerkgenootschappen, de PKN en de RK (en de koepelorganisatie Konferentie Nederlandse Religieuzen), en met de Vereniging van Beheerders van Monumentale kerkgebouwen, de VBMK. Mede om dat overleg een structureel karakter te geven is binnen BHRE een Raad van Advies ingesteld waarin vertegenwoordigers vanuit deze twee kerkgenootschappen, vanuit de VBMK en vanuit de wereld van het cultureel erfgoed zijn vertegenwoordigd.

Reliwiki gered

Ook heeft BHRE samen met BOEi het platform Reliwiki gered. Reliwiki, tot stand gekomen in en dankzij het jaar van het religieus erfgoed, is een platform waar informatie gevonden kan worden over alle religieuze gebouwen in Nederland. Dankzij de wikipedia-

structuur kunnen vrijwilligers op een eenvoudige manier informatie toevoegen. Deze website wordt maandelijks meer dan 60.000 keer bezocht. Doordat Donatus heeft besloten voor 5 jaar Reliwiki te ondersteunen is tot en met 2019 het voortbestaan van Reliwiki gegarandeerd.

Onderwerp RE blijven agenderen

Er zijn aantal specifieke acties gevoerd met als doel het onderwerp religieus erfgoed op de agenda te houden van de verschillende overheden. Zo is een symposium gehouden in de Clemenskerk dat heeft geresulteerd in een oproep aan de politiek om bij de discussie over de herverdeling van de loterijgelden toch vooral ook rekening te houden met het religieus erfgoed.

Mede door toedoen van de BHRE heeft OCW besloten tot het programma Agenda Toekomst Religieus Erfgoed dat 2 jaar lang op allerlei manieren aandacht heeft gevraagd voor de leegkomende kerkgebouwen en behoud van het religieuze erfgoed.

3. Opmaken van de balans; besluit 2016

Eind 2015 heeft BHRE de balans opgemaakt van 5 jaar inspanningen op het gebied van behoud van religieus erfgoed.

Zoals boven omschreven is veel bereikt.

Het was echter nog niet gelukt om tot een fonds te komen waaruit financieringen verstrekt kunnen worden voor herbestemming.

Daarbij kwam dat FBNL die tot dan toe de BHRE ondersteund had, aangaf dat zij na 2015 verwachtte dat de BHRE "opschoof" naar BOEi, omdat de organisatie niet voldoende omvang heeft om onderdak bij FBNL te rechtvaardigen. Ook wilde FBNL de BHRE niet meer financieel ondersteunen.

De ervaringen van de jaren daarvoor leerden dat het probleem van de leegkomende religieuze objecten steeds omvangrijker werd en dat er nog geen antwoord was op de vraag hoe dit opgelost moest worden. Weliswaar was inmiddels ook vanuit andere organisaties meer aandacht voor dit onderwerp, zoals vanuit de RCE die de Nationale Agenda Religieus Erfgoed had opgezet, maar daarmee was het probleem niet opgelost.

Dit onderwerp vergt een lange adem en behoeft blijvend aandacht. De doelen die de BHRE zich in 2010 gesteld heeft waren en zijn immer actueel, maar tegelijkertijd had de BHRE onvoldoende slagkracht om het verschil te kunnen maken.

Het was daarom van belang krachten de bundelen waar dat mogelijk was.

Dat is verder vormgegeven door een verdere samenwerking met BOEi/ religieus erfgoed. In de praktijk waren en zijn een groot deel van de doelen van de BHRE immers ook de doelen van BOEi.

Binnen BOEi had het onderwerp herbestemmen van religieus erfgoed ook in toenemende mate de aandacht.

BOEi staat voor het herbestemmen van erfgoed dat de markt niet oppakt en ziet op het veld van industrieel erfgoed langzamerhand ook andere spelers verschijnen, maar juist op het gebied van herbestemmen van religieus erfgoed (en met name kerken) dat de animo daarvoor bij marktpartijen niet groot is. Het is een grote uitdaging om voor deze gebouwen met niet alleen een cultuurhistorische maar met name ook een emotionele waarde nieuwe gebruikers te zoeken.

Daarbij is ook binnen BOEi de discussie gaande op welke manier zij de komende 5-10 jaar het beste kan opereren om vernieuwend en aanvullend aan andere partijen te blijven.

BOEi heeft zich naast het daadwerkelijk herbestemmen van objecten ook altijd ingezet voor het creëren van draagvlak voor herbestemmen van erfgoed in de maatschappij. Het

initiëren van het digitale nieuwsblad de Erfgoedstem, de MonumentenMonitor, het Monumentencongres en de nationale Monumentenorganisatie zijn daar voorbeelden van. Dit zijn werkzaamheden die BOEi “erbij” doet, maar die zij minstens zo belangrijk vindt. Daarbij is een veelheid van stichtingen ontstaan die afhankelijk zijn van of verbonden zijn met BOEi.

De doelstelling van de stichting vrienden van BOEi is het bevorderen van en het in stand houden van beschermde monumenten in Nederland en het ontplooiën van activiteiten die ondersteunend kunnen zijn aan de exploitatie van monumenten, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, mits in het algemeen belang.

BOEi heeft als statutaire doelstelling behoud van erfgoed. Zij doet dit door objecten te verwerven en een nieuwe bestemming te geven.

Daarmee komen de doelen voor het grootste deel overeen met de doelen van de BHRE.

Vanuit die heeft BOEi in 2016 aangeboden om de activiteiten van de stichting BHRE over te nemen binnen BOEi en vervolgens heeft de BHRE besloten om de stichting BHRE op te heffen.

Zoals eerder aangegeven was een van de doelstellingen van de BHRE, het oprichten van een (revolverend) fonds van waaruit bijdragen of financieringen verstrekt konden worden voor herbestemming van religieus erfgoed, maar in beperkt mate gelukt (de bijdragen van de BankGiro Loterij).

De tijd was daarvoor wellicht nog niet rijp, maar ook is gebleken dat het niet eenvoudig is bestaande fondsen, overheden of particulieren ertoe te bewegen middelen voor een nieuw fonds beschikbaar te stellen. Reden daarvan is dat deze partijen bij voorkeur middelen beschikbaar stellen direct voor de projecten (zoals voor het Nemiusklooster) of via bestaande organisaties (zoals het NRF of Oranjefonds).

In de loop van 2016 bleek onverwacht dat de BHRE benoemd was als erfgenaam in een testament. De conclusie dat particulieren of organisaties bij voorkeur middelen beschikbaar stellen voor een specifiek object was dus te voorbarig.

Het lijkt erop dat het van belang is een lange adem te hebben bij het oprichten van een fonds.

Door dit voorval heeft de BHRE besloten het besluit tot ontbinding over te gaan te herroepen. Dat was mogelijk omdat de liquidatie nog niet was afgerond. Inmiddels is de rechtbank akkoord gegaan met herroeping.

De BHRE is dus niet opgehouden te bestaan. Hieronder lichten we toe wat we in de komende jaren gaan doen.

4. Wat willen we in 2020 hebben bereikt?

BHRE heeft de volgende doelstellingen geformuleerd:

A. Werven fondsen / bijdragen / legaten

Vanuit vermogensfondsen en particulieren middelen bijeen brengen waarmee herbestemmen van religieus erfgoed op gang kan worden gebracht.

B. Informatie over ‘voorraad’ religieus erfgoed: Reliwiki

Het platform www.reliwiki.nl is populair, wordt veel bezocht. Vrijwilligers voegen dagelijks informatie toe en mede daardoor is is reliwiki een belangrijke informatiebron. De kosten om deze site in de lucht te houden (techniek, redactie en begeleiding vrijwilligers) bedragen EUR 12.500 – 15.000,- per jaar. Opbrengsten zijn er (nog) niet.

Voor 2019 is de doelstelling dat financiers gevonden worden waardoor ook na 2019 de site beschikbaar kan blijven.
Als er de komende jaren geen definitieve oplossing gevonden wordt zal getracht worden in ieder geval de gegevens veilig te stellen.

4. Organisatie

BHRE heeft zelf geen mensen in dienst. Met BOEi is overeengekomen dat zij de werkorganisatie levert voor BHRE:

- al het uitvoerende werk wordt gedaan door BOEi
- het bestuur bepaalt de koers en neemt de belangrijke besluiten (vaststellen werkplan, begroting en jaarverslag).

Middelen die geworven worden, worden ingezet voor het herbestemmen van religieus erfgoed; projecten van BOEi (Kerk en klooster).

2 BEGROTING

Stichting Behoud en Herbesteding Religieus Erfgoed						
Begroting 2018/ raming 2019-2020						
			begroting	raming	raming	
			2018	2019	2020	
Inkomsten						
- bijdrage BOEi			€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	
- overige inkomsten			€ 225	€ 300	€ 375	
Totaal inkomsten			€ 5.225	€ 5.300	€ 5.375	
Uitgaven						
- declaratie bestuursleden			€ 275	€ 300	€ 325	
- kosten website			€ 550	€ 600	€ 650	
- kosten ondersteuning						
coördinatie			€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	
administratie			€ 450	€ 450	€ 450	
secretariaat			€ 1.200	€ 1.200	€ 1.200	
- onvoorzien +/- 5%			€ 250	€ 250	€ 250	
Totaal uitgaven			€ 5.225	€ 5.300	€ 5.375	
Resultaat			€ -	€ -	€ -	
Bedragen opgenomen in Euro, en inclusief btw						